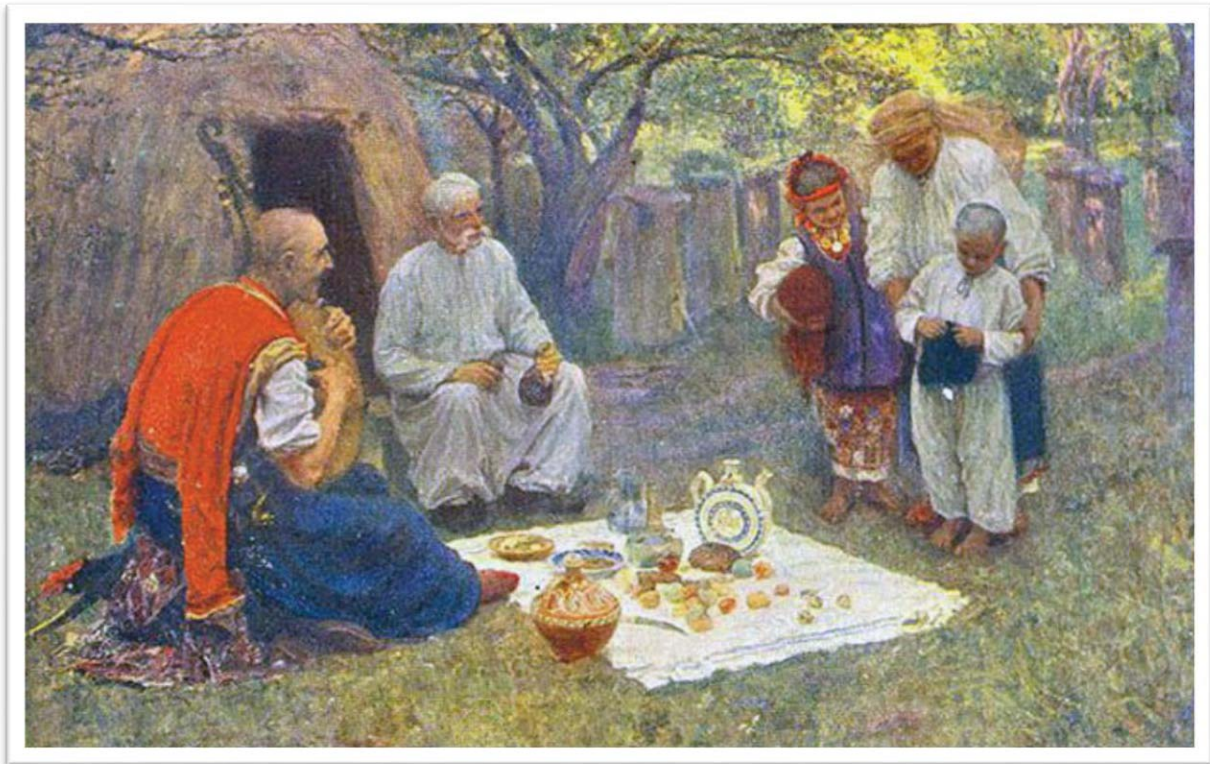

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Навчально-науковий інститут філософії та освітньої політики
Кафедра етики та естетики

ЕТИКО-ЕСТЕТИЧНА ТРАДИЦІЯ У ВІТЧИЗНЯНІЙ КУЛЬТУРІ

МАТЕРІАЛИ
ХІІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції
студентів, аспірантів, молодих науковців
та науково-педагогічних працівників

23 листопада 2023 року
м. Київ

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Навчально-науковий інститут філософії та освітньої політики
Кафедра етики та естетики

ЕТИКО-ЕСТЕТИЧНА ТРАДИЦІЯ У ВІТЧИЗНЯНІЙ КУЛЬТУРІ

МАТЕРІАЛИ

XII Всеукраїнської науково-практичної конференції
студентів, аспірантів, молодих науковців
та науково-педагогічних працівників

*Конференцію присвячено до 150-річчя від дня народження
Фотія Красицького (1873–1944) – українського художника та педагога*

23 листопада 2023 року
Київ

УДК [111.852+17]:008(477)(043.2)

Е 88

*Рекомендовано до публікації рішенням Вченої ради Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики Українського державного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова
(протокол № 5 від 20 грудня 2023 року)*

Е 88 Етико-естетична традиція у вітчизняній культурі: Матеріали XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів, молодих науковців та науково-педагогічних працівників, 23 листопада 2023 року / за заг. ред. О. Ф. Коннова. Електронне наукове видання. Київ: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. 110 с.

У збірнику представлено тези доповідей учасників XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Етико-естетична традиція у вітчизняній культурі». Тематика публікацій охоплює етичні та естетичні виміри суспільного буття, освітніх та мистецьких процесів, питання філософії, культурології, дизайну.

Матеріали подані в авторській редакції. Відповідальність за достовірність фактів і посилань, науковий і літературний зміст, несуть автори тез та їх наукові керівники. Колектив кафедри залишає за собою право не поділяти точку зору авторів публікації.

УДК [111.852+17]:008(477)(043.2)

© Кафедра етики та естетики УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024

© Автори тез, 2024

Отже, можна дійти висновку, дистанційне навчання є перспективною формою навчання в сучасній освіті. Вимушений повсюдний перехід на дану форму показав, що вона цілком життєздатна і може використовуватися освітніми закладами. Дистанційне навчання має низку переваг у порівнянні з традиційним навчанням: передові освітні технології, доступність джерел інформації, індивідуалізація навчання, зручна система консультування, демократичні стосунки між студентом і викладачем, зручний графік. В умовах інформаційного суспільства дистанційне навчання має тенденцію розвиватися і завдання викладачів сприяти цьому розвитку та успішному впровадженню.

Література:

1. Алексеєнко О.А. Електронний навчально методичний комплекс як засіб комплексної дії в професійній підготовці майбутніх фахівців. *Відкрита та дистанційна освіта: від теорії до практики*: зб. матер. III Всеукр. електронної наук.-практ. конф., 27 вересня 2018 р.; ред. кол.: Л. Л. Ляхоцька, С. П. 2. Касьян, С. В. Антощук, Т. І. Сябрук. Київ : ДВНЗ «Ун-т менеджменту освіти» НАПН України, 2018. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/712803/1/3> (дата звернення: 23.11.2023).

3. Жулкевська В. О. Організаційно-педагогічні засади дистанційного навчання банківських працівників : Монографія. Київ : УБС НБУ, 2007. 254 с.

4. Жулкевська В. О. Лінгвістична компетенція як складова частина іншомовної професійної комунікації майбутніх фахівців. *Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки. Серія: Філологічні науки*. Вип. 5. Луцьк, 2008. 550 с.

5. Киянка В. О. Web-сайти та ресурси мережі Інтернет як складова навчального середовища вивчення іноземної мови. Четвертий український педагогічний конгрес. Збірник наукових праць. Львів : Сполом, 2014. С. 409 – 414.

6. Киянка В. О. Формування мотивації студентів в процесі вивчення іноземної мови засобами інноваційних технологій. *Rocznik Polsko-Ukrainski / pod red. K. Redzinskiego, D. Herciuka. Czestochowa-Lwow : Wyd-wo Akademii im. Jana Dlugosza w Czestochowie, 2014. Tom XVI. S. 167–176.*

7. Covid-19 та дистанційне навчання у закладах вищої освіти : аналітичний огляд наукових публікацій з міжнародних видань. URL : <https://nubip.edu.ua/node/79877> (дата звернення: 23.11.2023).

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Навчально-науковий інститут філософії та освітньої політики

ст. викл. кафедри етики та естетики Т. Ю. Шульга

ПРОБЛЕМА МОРАЛЬНОГО ВИБОРУ І ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ВИЩІЙ ОСВІТІ. З ДОСВІДУ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ПЕДАГОГІЧНА ЕТИКА З ОСНОВАМИ БІОЕТИКИ»

Дисципліна «Педагогічна етика з основами біоетики» викладається для бакалаврів освітньо-професійної програми «Здоров'я людини та фізична рекреація» спеціальності 017 Фізична культура і спорт, галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

з 2017 року. Дисципліна покликана «навчати студентів вирішувати моральні проблеми, які виникають у навчальній та майбутній професійній діяльності, застосовуючи знання етичних норм педагогічної професії та біоетики як гуманістичної складової культури особистості» [3, с. 3]. Одним із завдань цієї дисципліни, безпосередньо пов'язаним з моральним вибором, є «навчити студентів орієнтуватися у біоетичних дилемах (донорство, клонування, сурогатне материнство, евтаназія, аборт, смертна кара та ін.) та вміти, виходячи з позицій цінності життя, обґрунтовано визначити моральні наслідки вирішення цих дилем» [3, с. 4]. Це завдання реалізується у формування вміння «свідомо і компетентно поводити себе у ситуаціях морального вибору, бути морально відповідальним» [3, с. 4]. Сам курс складається з трьох модулів: Змістовий модуль 1. «Етика як світоглядно-філософська основа педагогічної етики та біоетики»; Змістовий модуль 2. «Педагогічна етика як невід'ємна складова фахової підготовки педагога»; Змістовий модуль 3. «Основи біоетики». В останньому змістовному модулі розглядається тема «Проблема морального вибору у дилемах біоетики». На заняттях, присвячених цій темі, окрім класичних біоетичних тем, таких як: репродуктивні технології, донорство, аборт, евтаназія та ін., обговорюються питання клонування людини, генетично модифікованих організмів, редагування геному, біохакингу та DIYbio, біозахист та біобезпека. І кожного разу, висловлюючи етичні оцінки та судження, зважаючи усі за і проти, аналізуючи ліберальні та консервативні точки зору на складні питання рефреном звучать теми свободи вибору та відповідальності в контексті цінності життя.

Реформування освіти та медицини характеризуються децентралізацією та дерегуляцією: закладам освіти законом надано автономію, студент обирає дисципліну; пацієнт обирає лікаря та має право на інформовану згоду щодо надання медичної допомоги. Важливі рішення вже не «спускають зверху», авторитарний стиль відносин і управління поступово заміщується демократичним. Все це призводить до того, що людина, громадянин має брати активну участь, а й відповідно в певній мірі нести відповідальність у вирішенні тих питань, якими раніше опікувалася державна машина. І в процесі таких зрушень постає питання: а чи готові ті, кому делегуються такі повноваження, реалізувати свій вибір?

Майже кожна людина прагне обрати найкращий варіант із можливих у першу чергу для себе, не замислюючись над наслідками свого вибору для соціуму. Однією з важливих умов здійснення вибору є поінформованість особи, яка здійснює вибір. Соціальні медіа з розвитком демократії стали потужним джерелом інформації, яка напряму впливає на вибір людини. Потужним, але не завжди надійним, якщо пригадати роль компанії Cambridge Analytica у виборах американського президента, або різного спрямування інформаційні кампанії щодо вакцинування від COVID-19. Навіть вільний доступ до різноманітної інформації: від наукової до популярної (а й часто фейкової), від узагальнених статистичних даних до думки особи під никнеймом не може забезпечити найкращого рішення із можливих без критичного осмислення численних обсягів інформації. Викладач сьогодні навчає тих, хто можливо завтра буде навчати майбутніх Ілонів Масків, Марків Цукербергів, Дональдів Трамтів тих людей, від рішень яких залежатиме безпека – безпека технологічна, інформаційна, державна, а значить й життя багатьох людей.

Тімоті Снайдер розпочинає свою книгу «Про тиранію. Двадцять уроків двадцятого століття» таким словами: «Історія не повторюється, але таки вчить. Під час створення Конституції «батьки засновники» США пам'ятали вивчені уроки минулого. Занепокоєні можливістю краху задуманої демократичної республіки, вони придивилися до занепаду давніх демократій і республік та їхнього перетворення на олігархію та імперію. Аристотель попереджав, що нерівність призводить до нестабільності, а Платон вважав, що демагоги експлуатують свободу слова, аби стати тиранами. «Батьки засновники» добре це знали, тож, започаткували демократичну республіку на основі закону й створюючи систему стримувань і противаг, прагнули уникати зла, котре вони, як і стародавні філософи, називали тиранією».

На лекціях професора Alois Buch у рамках Школи біоетик УКУ, які були присвячені питанням впливу біотехнологій, досягненням у сфері медицини та автономії особистості, прозвучала думка про прагнення людини до досконалості. Цілком природне бажання жити довше, постійно підвищуючи якість, комфорт свого життя в усіх його площинах: здоров'я, фізичних та особистісних характеристиках, оточуючого середовища, праці тощо. Такий попит формує цілу сферу послуг, яких лише умовно можна віднести до медицини. Генетичне редагування, естетична медицина або медицина «на замовлення» вже нікого не дивує, машини та програми виконують величезні об'єми роботи за людину, а завтра штучний інтелект прийматиме блискучі рішення. Головне, щоб цей блиск не засліпив очі його творця. Ринкові виміри біотехнологій порушують питання їхньої доступності, а отже й соціальної справедливості і рівності, що є відчутним наслідком в тому числі й для неактивної частини демократичного суспільства. У цих процесах постають екзистенціальні питання зародження та сенсу життя, розуміння феноменів вмирання та смерті, а між цими точками постає людина з її гуманністю.

У публікації Біла Джоя «Чому майбутнє нас не потребує?» наведено цілу низку подій, згадані постаті та прийняті ними рішення, наслідки яких нас навчають не забувати ставити запитання чи виживе людина як вид? Ми вже зараз маємо бути «занепокоєні можливістю [нашого] краху» та «на основі закону створювати [вдосконалювати] систему стримувань і противаг» у сфері біотехнологій. Демократія передбачає прийняття відповідальності за свій вибір, позбавляє нас сумнівної розкоші перекладати повну відповідальність на владу. Відповідальність передбачає розуміння питання вибору, інформаційну обізнаність у цьому питанні. Важливо, щоб у закладах освіти учні, студенти не тільки були б зацікавлені у «модних» темах, на кшталт біохакингу та DIYbio, а й могли вдумливо, обґрунтовано, завбачливо давати етичні оцінки, прогнозувати ризики і врешті решт робити вибір, азначить бути активним громадянином своєї держави.

Тож, етична освіта, яка формує здатність до морального вибору та відповідальності за нього, забезпечує обізнаність у сфері біоетики та біотехнологій, вміння критично, а особливо стратегічно її осмислювати, прогнозувати наслідки дій є необхідним у підготовці педагогічних кадрів.

Література:

1. Джой Б. Чому майбутнє нас не потребує? / пер. з англ. здійснено у Львівській бізнес школі УКУ URL: <https://ethictech.lvbs.com.ua/chomu-majbutnye-nas-ne-potrebuye/> (дата звернення: 23.11.2023).

2. Снайдер Т. Про тиранію. Двадцять уроків двадцятого століття /пер з англ. Олеси Камишникової. Київ: Медуза, 2017. 144 с.

3. Шульга Т. Ю., Савранська Н. О. Педагогічна етика з основами біоетики: Навчальна програма дисципліни. Кафедра етики та естетики Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, 2021. 11 с.

Педагогічний факультет

Борис Л. О.

Науковий керівник: доц., к. філос. н. Коннов О. Ф.

СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ПРИРОДОЮ ТА ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ЗНАТЬ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Міжнародні організації Юнісеф та Юнеско піднімають важливе питання щодо збереження нашої планети. Одностайність думок полягає у тому, що потрібно проводити різні екологічні заходи та навчання, починаючи із закладів дошкільної освіти, з формування екологічних знань майбутнього покоління [3].

Важливість проблеми свідчить про те, що Україна приєдналась до захисту навколишнього середовища та досягнення цілей сталого розвитку.

Потрібно зазначити, що питанню формування екологічних знань в старших дошкільників під час спостережень за природою приділяло багато уваги дослідників. Про важливість спостережень в природі для гармонійного розвитку дітей у своїх дослідженнях писали К. Д. Ушинський, В. О. Сухомлинський, Я. А. Коменський [4].

Ж. Ж. Руссо зазначав, що під час спостережень у природі в дітей при умові підтримання постійного інтересу до об'єктів розвивається увага та допитливість [4].

К. Д. Ушинський у своїх дослідженнях провідну роль під час ознайомлення з природою відводив спостереженням, завдяки яким у дошкільників відбувається формування власної думки [4].

Науковці сучасності Н. Гавриш, Л. Присяжнюк, О. Байєр у своїх працях висвітлюють проблему, яка виникає під час спостереження в природі – це важливість спостережливості (вміння придивлятися, розглядати та помічати ознаки об'єктів, які на перший погляд непомітні для інших) [1].

Найважливіша проблема, яка виникає у педагогів під час підготовки до проведення спостережень – як цікаво провести спостереження для старших дошкільників, щоб краще сформувалась у них природничо-екологічна компетенція. Тому використання фотоапаратів, планшетів, мобільних телефонів для отримання інформації про спостережуваний об'єкт є важливим елементом сьогодення. За допомогою цих технічних засобів діти вчаться спостерігати за об'єктами, робити самостійно висновки. А для зосередження уваги на деталях використовують картонні